

นวัตกรรมการบริหารจัดการชุมชนโดยกลไกสภาผู้นำชุมชนบ้านหนองแสง
ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

นายเกียรติศักดิ์ คำดีราช

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอลือเสาะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นศึกษารูปแบบกลไกการบริหารจัดการชุมชนที่เรียกว่า สภาผู้นำชุมชน ที่สามารถขับเคลื่อนงานเสริมสร้างสุขภาวะในชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง และการสังเคราะห์ถอดบทเรียนของบริหารจัดการชุมชนโดยสภาผู้นำชุมชนบ้านหนองแสง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่างคือ สภาผู้นำชุมชนและประชาชนบ้านหนองแสง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ระหว่างเดือน ธันวาคม 2559 ถึง กรกฎาคม 2563 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า สภาผู้นำชุมชน ได้รับการพัฒนาศักยภาพทำให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจในการกระบวนการกลไกสภาผู้นำชุมชน จนสามารถนำเครื่องมือที่ได้รับ เช่น ต้นไม้ปัญหา บันไดผลลัพธ์ การสะท้อนผลลัพธ์ 9 มิติ นำมาประยุกต์ใช้ในกลไกสภาผู้นำชุมชนและชุมชน และการได้เรียนรู้จากชุมชนต้นแบบที่ได้ร่วมการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดกติกาชุมชนซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมและปฏิบัติตาม เพราะ ได้มีการทำประชาคมของชุมชน และประกาศใช้ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนประเด็นต่างชุมชนได้ดี เช่น งานศพปลอดเหล้า การคัดแยกขยะ ร้านค้าไม่จำหน่ายเหล้าในวันพระ และการจัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ และตระหนักถึงปัญหา เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และตัดสินใจในการเลือกปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เช่น ไม่มีค่าใช้จ่ายค่าเหล้าในงานศพ

ผลการศึกษาครั้งนี้ เสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ ควรนำผลการศึกษาไปเชื่อมต่อกับงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) เพื่อทำให้เกิดกลไกการทำงานร่วมกับ รพ.สต.และสามารถเติมเต็มในส่วนที่ชุมชนขาดหรือเป็นช่องว่างในการพัฒนาด้านบทบาทและโครงสร้างในชุมชนได้ การค้นหาปัญหาโดยการนำปัจจัยกำหนดสุขภาพมาปรับใช้ในการทำงานด้านส่งเสริมสุขภาพการสร้างสุขภาพของชุมชน และการติดตามงานด้วยการประเมินสะท้อนผลลัพธ์

คำสำคัญ :การบริหารจัดการ กลไกสภาผู้นำชุมชน สภาผู้นำชุมชน

ชื่อเรื่อง นวัตกรรมการบริหารจัดการชุมชนโดยกลไกสภาผู้นำชุมชนบ้านหนองแสง

ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

นายเกียรติศักดิ์ คำดีราช สำนักงานสาธารณสุขอำเภอลำเซกา จังหวัดบึงกาฬ

92 หมู่ที่ 1 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอลำเซกา อำเภอลำเซกา จังหวัดบึงกาฬ มือถือ 0819540041

e-mail: escomplex@Gmail.com

ที่มาและความสำคัญ

บ้านหนองแสง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบตั้งอยู่ทิศเหนือของอำเภอบึงโขงหลงตั้งห่างจากอำเภอบึงโขงหลงระยะทาง 27 กิโลเมตรและห่างจากจังหวัดบึงกาฬประมาณ 70 กิโลเมตร และปัจจุบันอยู่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าดอกคำ แบ่งการปกครองออกเป็น 5 คຸ່ມ (คຸ່ມตะวันยอแสง,คຸ່มเจริญเมือง,คຸ່มต้นร่มโพธิ์ชัย,คຸ່มตะวันสีทอง,คຸ່มหลักเมือง) มีวัดโพธิ์ชัยเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของชุมชน มีโรงเรียน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนหนองแสงประชาสรรค์ สอนในระดับประถมศึกษา และโรงเรียนท่าดอกคำวิทยาคม สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และเป็น 1 ใน 13 หมู่บ้านของเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าดอกคำ ครรวัเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน 147 ครรวัเรือน ประชากรทั้งหมด 457 คนแยกเป็นชาย 231 คน หญิง 226 คน บ้านหนองแสงก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการชุมชนน่าอยู่ จะใช้รูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด หลังจากผู้ใหญ่บ้านเข้าร่วมประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านที่อำเภอ จะเชิญคณะกรรมการหมู่บ้าน และประกาศเชิญตัวแทนครรวัเรือนมาประชุมบางเป็นบางครั้ง หากไม่สำคัญมากก็จะตัดสินใจดำเนินการโดยไม่ต้องรอประชุมประชาคมทั้งหมู่บ้าน มีการแบ่งคຸ່มบ้านไว้นานหลายปี โดยไม่ได้ใช้ระบบคຸ່มในการกระจายรูปแบบการทำงาน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีน้อย มีการจัดการเก็บข้อมูล จปฐ.ตามที่อบต.ได้ขอมา และเก็บเสร็จก็ส่งเข้าหน่วยงาน แต่ไม่เคยใช้ข้อมูลที่เกิดจากการสำรวจได้มาสรุป และวิเคราะห์เพื่อออกแบบการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังมีน้อย และส่วนใหญ่มาร่วมประชุมเพียงแค่ได้ลงชื่อ แล้วก็รอยกมือเท่านั้น ยังไม่มีการแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ด้านการพัฒนาชุมชน พบว่าบ้านหนองแสง เน้นการพัฒนาดำเนินกิจกรรมตามโครงการที่ทางหน่วยงานอนุมัติมาและทำตามกิจกรรมที่กำหนดถือเป็นการดำเนินงานที่บรรลุตามโครงการแล้ว โดยมีได้ประชุมวางแผน ร่วมคิด ร่วมดำเนินร่วมกันของชุมชนมากนัก ซึ่งจะบริหารจัดการเพียงกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านเท่านั้น แต่จากการที่พี่เลี้ยงลงไปชวนทำความเข้าใจแนวคิดชุมชนน่าอยู่ โดยให้คนในชุมชนมาแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยคนในชุมชนเอง และยังไม่เคยมีวิธีใดในชุมชนที่จะช่วยพัฒนาชุมชนให้กลับคืนมาเป็นชุมชนน่าอยู่ และเน้นการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเอง และเมื่อได้รับการ

เชิญชวน ชี้แจงทำความเข้าใจแนวทางการทำงานพัฒนานั้นแล้ว โดยเบื้องต้นพี่เลี้ยงได้ชี้แจงกับผู้ใหญ่บ้าน และประชุม อสม. เพื่อสร้างแนวร่วมที่อยากจะพัฒนาชุมชนร่วมกัน จนได้ต่อบตกลงเข้าร่วมกับโครงการชุมชนน่าอยู่ ของ สสส. และหลังจากการปรึกษาร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยง ผู้ใหญ่บ้าน และอสม. จึงนัดประชุมหมู่บ้าน เพื่อนำรายละเอียดการเข้าร่วมทำงานกับสสส.และแนวทางการพัฒนาร่วมกันของชุมชน จึงได้ขอมติลงคะแนนว่าเห็นชอบที่จะดำเนินการร่วมกับ สสส. ประเด็นปัญหาและความไม่น่าอยู่ของพื้นที่ ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ 1.มิติด้านสังคม พบมีแหล่งมั่วสุ่ม 2 แห่ง ดื่มสุราและเปิดเพลงเสียงดัง มีครอบครัวไม่อบอุ่นทิ้งให้บุตรหลานอยู่กับตา ยาย จำนวน 3 ครัวเรือน ชุมชนยังมีการบังคับใช้กฎ กติกา ระเบียบ แต่ขาดการบังคับใช้ เช่น การปรับสำหรับการใช้ยาฆ่าหญ้าหรือยาฆ่าแมลงใกล้แหล่งน้ำของชุมชน(หนองแสง) และมีคุ่มแต่ไม่ได้กำหนดบทบาทการทำงานที่ชัดเจนและไม่มีการดำเนินงานในรูปแบบคุ่ม(มากกว่า 10ปี) ความร่วมมือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังไม่มากนัก มีการบริหารจัดการขาดความเป็นอิสระ ยังมีส่วนราชการและมูลนิธิยังคงย่นเยิ่นและทำให้และชุมชนยังต้องอาศัยคำแนะนำจากภาคีภายนอกอยู่ 2.มิติด้านเศรษฐกิจ มีภาวะหนี้สินจากปุ๋ยเคมี คิดเป็นเงิน 1,500,000 บาทต่อปี ว่างแรงงานไปทำงานต่างถิ่น จำนวน 12 ครัวเรือน และรายทางพาราตกต่ำ 3.มิติด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ายังไม่มีการคัดแยกขยะที่ร้านค้า ทำให้ยังเกลื่อนและมีสุนัขมาคุ้ยเขี่ย เกิดความไม่น่ามองขึ้น ,ร้านซ่อมรถ การจัดเก็บขยะไหล่อ้อมรถไม่เป็นระเบียบ ขยะล้นถัง จำนวน 52 ถัง ทำให้มีปริมาณกองขยะมากเกิดความไม่น่ามอง มีน้ำเสียจากลานยางพาราจับเชื้อ จำนวน 3 แห่ง(หัว-ท้ายบ้าน) ส่งกลิ่นเหม็นเวลาเดินทางผ่านบริเวณแถวนี้ ชุมชนมีน้ำเสียขังรอบหมู่บ้าน จำนวน 6 จุด เกิดความสกปรกมีกลิ่นเหม็น มีน้ำประปาขุ่น ทำให้เกิดความรู้สึกละอายและไม่สบายตัว มีช้างป่า ภู่วลงมาทำลายทรัพย์สิน ทำให้เกิดความเสียหายและขาดรายได้ และทำร้ายชีวิตคนเมื่อ 3ปี ก่อนช้างเหยียบคนในชุมชน เสียชีวิตจำนวน 1ราย ประชาชนเกิดความหวาดกลัวไม่อยากไปทำงานที่สวนยาง ไร่สวน ส่งผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัวและมีการฉีดยาฆ่าหญ้าใกล้แหล่งน้ำ จำนวน 10 รายโดยมีพื้นที่การเกษตรใกล้แหล่งน้ำ ทำให้ชาวบ้านเกิดความไม่มั่นใจการใช้ น้ำในการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ 4.มิติด้านสุขภาพ 4.1) มีผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โรคเบาหวาน 18 คน โรคความดันโลหิต 46 และทั้งโรคเบาหวานและความดันโลหิต 13 คน จากการข้อมูลโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าดอกคำ ตรวจสอบคัดกรองโรคเบาหวานความดันโลหิต จำนวน 221 คน พบว่ากลุ่มเสี่ยงเบาหวาน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.97 กลุ่มเสี่ยงความดันโลหิตสูง 47 คน คิดเป็นร้อยละ 21.26 มีภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน BMI > 25(อ้วน) จำนวน 67 คน และการมีกิจกรรมทางกายน้อยกว่า 150 นาที ต่อสัปดาห์ จำนวน 23 คน 4.2) พฤติกรรมเสี่ยงจากการดื่มสุราพบว่า มีการดื่มสุราในชุมชน 125 คน สูบบุหรี่ จำนวน 87 คน 4.3) จำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น

ในชุมชนต่อปี ในปี 2561-62 พบว่า ผู้ที่ได้รับจากการดื่มสุราแล้วเกิดอุบัติเหตุ 2 ราย ได้รับบาดเจ็บ 4.4 คนออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ (อย่างน้อย 150 นาที/สัปดาห์) ออกกำลังกายน้อยกว่า 3 วันในสัปดาห์ ระดับเบาจำนวน 23 คน 5.การปลูกและรับประทานผักที่ปลูกอย่างน้อย 400 กรัม/วัน บ้านหนองแสง ปลูกผักไว้บริโภคพบว่าการปลูกผักอย่างน้อย 5 ชนิด จำนวน 104 ครอบครัว และอีก 20 ครอบครัวปลูกผักอย่างน้อย 3 ชนิด มีค่าใช้จ่ายในการซื้อผักจำนวน 12,805 บาท/สัปดาห์ และมีการบริโภคผักที่ปลูกกินผัก กินน้อยกว่า 4-5 ทัพพี หรือจำนวน 4 ชีด จำนวน 164 คน

จากการวิเคราะห์สถานการณ์งานชุมชนพบว่า ชุมชนจำนวนไม่น้อยมีกลุ่มผู้นำที่มีความตั้งใจดีและต้องการโอกาสในการพัฒนาศักยภาพในการจัดการปัญหาของตนเอง แต่ยังคงขาดแนวคิดในการบริหารจัดการชุมชนที่ชัดเจนและต้องการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้เชิงประเด็นในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ รวมถึงการเข้าถึงทรัพยากร จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีโอกาสเป็นทีมสนับสนุนวิชาการชุมชนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม (สำนัก 6) จึงร่วมพัฒนาแนวทางการสนับสนุนและรูปแบบ (Model) การดำเนินงานชุดโครงการชุมชนน่าอยู่ขึ้น เพื่อมุ่งเน้นการเสริมศักยภาพและทักษะของผู้รับทุนโครงการ เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ปัญหาด้วยข้อมูลชุมชน จนสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงโดยชุมชนเอง พร้อมกับสร้างกลไกการดำเนินงานในชุมชนที่เรียกว่า “สภาผู้นำชุมชน” และเครื่องมือในการติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุตามผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ในชุมชน อันจะทำให้การแก้ไขปัญหาในชุมชนเกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบกลไกการบริหารจัดการชุมชนที่เรียกว่าสภาผู้นำชุมชน ที่สามารถขับเคลื่อนงานเสริมสร้างสุขภาวะในชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง
2. เพื่อการสังเคราะห์ถอดบทเรียนของบริหารจัดการชุมชนโดยสภาผู้นำชุมชน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research ,PAR) มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. เนื้อหา เพื่อศึกษารูปแบบกลไกการบริหารจัดการชุมชนที่เรียกว่าสภาผู้นำชุมชน ที่สามารถขับเคลื่อนงานเสริมสร้างสุขภาวะในชุมชนได้อย่างเข้มแข็งและการสังเคราะห์ถอดบทเรียนของบริหารจัดการชุมชนโดยสภาผู้นำชุมชนบ้านหนองแสง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากระตุ้นเสริมพลัง

3 กระบวนการ คือ กระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal, PRA) กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference, FSC) และกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation, AIC)

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สภาผู้นำชุมชนและประชาชนบ้านหนองแสง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

3. เป้าหมายในการดำเนินงาน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ปีที่ 1 ใช้กลไกสภาผู้นำชุมชน กลไกแผนชุมชนพึ่งตนเอง และกลไกพี่เลี้ยงขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงประเด็นที่จะทำให้ชุมชนน่าอยู่อย่างน้อยหนึ่งประเด็น โดยให้เลือกประเด็นภายหลังวางแผนชุมชนพึ่งตนเองแล้ว

3.2 ปีที่ 2 ใช้กลไกสภาผู้นำชุมชน กลไกแผนชุมชนพึ่งตนเอง และกลไกพี่เลี้ยง ขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงประเด็นอย่างน้อยสองประเด็น

3.3 ปีที่ 3 ใช้กลไกสภาผู้นำชุมชน กลไกแผนชุมชนพึ่งตนเอง และกลไกพี่เลี้ยงขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงประเด็นครอบคลุมสี่มิติ (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ) ที่กำหนดไว้ในแผนชุมชนพึ่งตนเอง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผ่านกระบวนการสังเกต สัมภาษณ์ สันทนาากลุ่ม และแบบสอบถาม

ผลการศึกษา

1. ความเป็นมาของชุมชนน่าอยู่บ้านหนองแสง

จุดเริ่มต้นการเข้าร่วมโครงการ

ปลายปี พ.ศ.2559 จากการชักชวนของพี่เลี้ยง รพ.สต.นายเกียรติศักดิ์ คำดีราช ได้นำแนวความคิดของชุมชนน่าอยู่แนะนำยังผู้ใหญ่บ้าน จากนั้นได้นัดประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน และ อสม. โดยมีพี่เลี้ยงสนับสนุนวิชาการพี่เลี้ยง รพ.สต.ได้ให้แนวคิดของการทำงานกับสสส. แนวคิดชุมชน น่าอยู่ สอบถามความร่วมมือต่อการทำงานกับสสส.ว่าสนใจและจะทำงานร่วมกับสสส. ซึ่งได้ประชุมและสมัครตามคณะกรรมการตามโครงสร้างของชุมชนจึงเกิด สภาผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. อสม. ผู้สูงอายุ ปราชญ์ รวม 21 คน และตัวแทนสภาผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน อบต. และประธาน อสม. ได้เข้าร่วมเวทีส่วน สสส.จัด ได้เห็นกระบวนการทำงานของกลุ่มคนที่เรียกว่าสภาผู้นำชุมชนของบ้านดงยางพรภิบุลย์ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ในการจัดการขยะ การเกิดกลุ่มอาชีพ การชุมชนปลอดภัย จึงทำให้เกิดแรงผลักดันของกลุ่มสภาผู้นำชุมชนเอง และการเข้าร่วมมหกรรมอีสาน

สร้างสุข ทำให้เกิดแนวความคิดต่อการพัฒนาชุมชนอย่างเช่น นายพีรวัศ คิคกล้า (ผู้ใหญ่อึ้ง) บ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และจากนั้นสภาผู้นำชุมชนก็ได้คงจำนวน 21 คนและได้หาเพิ่มโดยการบอกปากต่อปาก ชักชวนคนที่มีคนดี คนเก่ง จิตอาสา ซึ่งโดยการมีแกนนำหลัก 5 คน ในการชักชวนและขับเคลื่อนกลไกสภาผู้นำชุมชน ในช่วงขาพัฒนาสภาผู้นำชุมชน จากนั้นได้หัวหน้าคุ้มและรองหัวหน้าคุ้มเข้ามาในการเป็นสภาผู้นำชุมชน อีก 10 คน รวมเป็น 31 คน

ทั้งนี้มีการค้นหาปัญหาของชุมชนโดยใช้เครื่องมือจากสามเหลี่ยมปัญหา “ความไม่น่าอยู่ของชุมชน” และนำไปประเด็นปัญหาชุมชนมาวิเคราะห์หาสาเหตุและผลกระทบด้วยการใช้ต้นไม้ปัญหา จากนั้นการจึงนำต้นไม้ปัญหามาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของชุมชนที่จะแก้ไข โดยยึดหลักเป็นเรื่องที่ชาวบ้านอยากทำหรือสอดคล้องกับปัญหาของชุมชน ,เวลาทำคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วม ,ผลที่เกิดต้องเป็นประโยชน์กับประชาชนทั้งชุมชน ทำประชาคมหมู่บ้านให้มีการคัดเลือกประเด็นปัญหาความไม่น่าอยู่ และนำมาวิเคราะห์หาบ้านไผ่ผลลัพธ์ และแรงเสริมแรงต้านนำมากำหนดกิจกรรมในโครงการและเขียนโครงการในการแก้ปัญหาและบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินโครงการตามกิจกรรมตามที่ได้กำหนดและมีการติดตามการดำเนินงานของพี่เลี้ยง สสส.อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. กระบวนการก่อตัวและองค์ประกอบของสภาผู้นำชุมชน

- ปีที่ 1 จากการชักชวนของพี่เลี้ยง รพ.สต. ได้นำแนวความคิดของชุมชนน่าอยู่แนะนำยังผู้ใหญ่บ้าน จากนั้นได้นัดประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน และ อสม.ซึ่งได้ประชุมและสมัครตามคณะกรรมการตามโครงสร้างของชุมชนจึงเกิด สภาผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. อสม. ผู้สูงอายุ ปราชญ์ รวม 21 คน หลังจากการได้ก่อตั้งสภาผู้นำชุมชนแล้ว สภาผู้นำชุมชนในตอนแรกยังไม่สามารถก่อตัวต่อของสภาผู้นำชุมชนและไม่สามารถขับเคลื่อนงานได้ จึงได้ใช้การประชุมกลุ่มแกนนำสภาผู้นำชุมชนในการวางแผน ทำให้สามารถสภาผู้นำชุมชนได้เกิดการแลกเปลี่ยนและวางแนวทางการสภาร่วมกันได้ เช่น การชักชวนสภาผู้นำชุมชน การวางแผนการเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูล และการทำงานรูปแบบคุ้มได้ ทางสภาผู้นำชุมชนจึงได้ประชุมหารือการปรับสมาชิกสภาผู้นำชุมชนให้เป็นจริง ตามจำนวนที่สามารถทำงานให้กับสภาผู้นำชุมชนได้ เพื่อจะได้ทำงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ใหม่ ให้สอดคล้องกับจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ จึงทำให้มีสภาผู้นำชุมชน จำนวน 26 คน และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้าง ประกอบด้วย ประธานสภาผู้นำชุมชน รองประธาน 4 ฝ่าย ได้แก่ ด้านสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านจัดการข้อมูล และกรรมการ และมีหน้าที่ตามโครงสร้างสภาผู้นำชุมชนดังนี้ -ประธานสภาผู้นำชุมชน มีหน้าที่ บริหารจัดการโครงการ ประเมินและ ติดตามงาน,รองประธานด้านสาธารณสุข มีหน้าที่ แจ่งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ซึ่บริการ ประสานงาน

สาธารณสุข,-รองประธานด้านสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ ดูแล สอดส่อง เรื่องขยะ และสิ่งแวดล้อม ภายในชุมชน,-รองประธานด้านสังคม มีหน้าที่ ดูแล สอดส่อง เรื่องเหตุรำคาญ ปัญหาเยาวชน ปัญหายาเสพติด การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลผู้พิการ, -รองประธานด้านจัดการข้อมูล มีหน้าที่ รวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลขยะในชุมชน ,ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในชุมชน และข้อมูลอื่นที่ สภาผู้นำชุมชนได้เก็บ,-เลขานุการ มีหน้าที่ จัดบันทึกรายงานการประชุม บันทึกภาพ โดยสภา ผู้นำชุมชนทั้ง 26 คน ได้ร่วมกันออกแบบและเก็บข้อมูลตามปัญหาหรือกิจกรรมที่สภาผู้นำชุมชน จะดำเนินการ เช่น การเก็บข้อมูลในครัวเรือน เรื่อง ประเภทขยะ ปริมาณขยะ การจัดการขยะ เป็นต้น โดยแบ่งกันรับผิดชอบตามเก็บตามคุ่มที่ได้กำหนดโดยการร่วมกันการออกแบบในเวที ประชุมกับพี่เลี้ยงในการออกแบบเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนและประเมินชุมชน

การทำงานตามกลไกสภาผู้นำชุมชน ถือเป็นกลไกสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาชุมชน และเป็นสิ่งที่ผู้นำเริ่มให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน มากกว่าการทำงานตามโครงการ เห็นได้ จากการรับฟังความคิดเห็นของสภาผู้นำชุมชนมากขึ้น และยอมรับจุดด้อยของตน พร้อมทั้งจะ พัฒนาตนเองและเป็นต้นแบบให้กับชุมชนมากขึ้น และมีการสอดรับทัศนคติที่ดีของสภาผู้นำชุมชน ในทำงานมากขึ้นจาก 5-6 คน เป็น 10 คน ซึ่งทั้ง 10 คน พัฒนาศักยภาพที่ดีและต่อยอดให้เป็นพี่ เลี้ยงกับชุมชนได้ด้วย

- **ปีที่ 2** โครงสร้างเดิมสภาผู้นำชุมชน บ้านหนองแสง มีจำนวน 21 คน ส่วนใหญ่เป็น กรรมการหมู่บ้าน 4 คน และ อสม.จำนวน 12 คน ประชาชนชาวบ้าน 1 คน ผู้สูงอายุ 2 คน อบต. 2 คน และมีการประชาคมรับสภาผู้นำชุมชนเพิ่มอีก 5 คน ได้แก่ ตัวแทนเกษตร 1 คน ตัวแทน สตรี 1 คน ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ 1 คน ผู้สนใจ 2 คน รวม 26 คน ด้วยการชักชวนจากสภาผู้นำ ชุมชน ซึ่งยังขาดในกลุ่มต่างๆ ที่ยังมีอยู่ในชุมชนเข้ามาเป็นสภาผู้นำชุมชน ได้แก่ กองทุนชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนเงินแสน กองทุนแม่บ้าน กองทุนข้าว กองทุน กขคจ. กองทุนปุ๋ยหมัก และกลุ่มอาชีพที่เลี้ยงสัตว์ สหกรณ์ลานยางพารา 2 ลาน กลุ่มพัฒนาอาชีพ พช. กลุ่มโครงการ ศูนย์ศิลปาชีพบ้านโชคอำนวย โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนในสภาผู้นำชุมชนเป็นกลุ่มบริหาร ซึ่งต้อง ให้สภาผู้นำชุมชนได้ชักชวนให้สมาชิกแต่ละกลุ่มเข้ามาร่วมให้ครบตามจำนวนกองทุนหรือกลุ่มที่ ชุมชนมีเข้าร่วมเป็นสภาผู้นำชุมชน

การมีส่วนร่วมของสภาผู้นำชุมชน ได้มีการประชุมประจำเดือนทุกเดือน และหากมี กิจกรรมที่เร่งด่วนก็จะมีการนัดประชุมเพิ่ม เช่น การจัดกิจกรรมอบรมโทษของเหล่า เพื่อให้สภา ผู้นำชุมชนสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้ดี และมีสภาผู้นำชุมชนกล่าวว่า ชุมชนมีการประชุมมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมไม่มีการประชุมของคนในชุมชนเลย ซึ่งทำให้การประสานหรือสร้างความเข้าใจกันของ คนในชุมชนไม่มีเลย แต่เมื่อมีการประชุมสภาผู้นำชุมชนทำให้ได้พูดคุยกันมากขึ้นทำให้เกิดการ

ปฏิสัมพันธ์และบรรยากาศการทำงานของคนในชุมชนดีขึ้นมาก การประชุมแต่ละครั้งยังมีสภาผู้นำชุมชนขาดประชุมติดต่อกัน 3 ครั้ง และไม่เข้าร่วมกิจกรรมสภาผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน เพราะยังไม่เข้าใจแนวคิดหลักการของสภาผู้นำชุมชนและชุมชนน่าอยู่ และทั้งนี้สภาผู้นำชุมชนจะใช้การรูปแบบทำงานแบบแบ่งคุ่มให้กลับมาอีกครั้ง โดยบ้านหนองแสงมีจำนวน 5 คุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลโดยอาศัยสภาผู้นำชุมชน 8 คนที่ได้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพเป็นแกนนำหลักในการทำงานและข้อมูล การตัดสินใจและการดำเนินงานต่างๆ สภาผู้นำชุมชนสามารถหาแนวร่วมกันได้ เช่น การออกแบบจัดนิทรรศการงานถอดบทเรียนชุมชน ได้มีการประชุมกลุ่มย่อยและเสนอกลุ่มใหญ่ถึงรูปแบบและการนำเสนอข้อมูลได้ แต่ยังคงขอข้อมูลคืนจากพี่เลี้ยง เช่น บ้านไผ่ผลัดฟ้า

สภาผู้นำชุมชนสามารถดำเนินงานบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน เนื่องจากการทำงานมีข้อมูลในมือ จากการเก็บแบบสอบถามและการมีเป้าหมายการทำงาน คือ ปริมาณขยะลดลง และ คนในชุมชนลดละเลิกเหล้า จึงทำให้สภาผู้นำชุมชนสามารถทำงานตามกิจกรรมที่ได้ตั้งไว้ รวมทั้งการทบทวนบ้านไผ่ผลัดฟ้าร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงและสภาผู้นำชุมชน ในการดำเนินงานตามบทบาท เช่น เกิดงานศพในชุมชน ประธานสภาผู้นำชุมชน จะเข้าไปประสานงานร่วมกับทีมสภาผู้นำชุมชน ในการช่วยเหลืองาน ซึ่งชุมชนมีกติกारेื่องงานศพ-งานบุญแจกข้าวปลอดเหล้า และมีสภาผู้นำชุมชนมีข้อมูลจากการรับสมัครครัวเรือนงานศพปลอดเหล้าของกองทุนสุขภาพตำบล จำนวน 124 ครัวเรือน จาก 124 ครัวเรือน ร้อยละ 100 โดยจะแบ่งหน้าที่ของสภาผู้นำชุมชน ได้แก่ การจัดสถานที่ในงานศพ สภาผู้นำชุมชนร่วมกับชุมชน พร้อมทั้งติดป้ายงานศพงานบุญปลอดเหล้า การจัดดอกไม้หน้าศพและอาหาร รวมทั้งรับแขกในงาน พร้อมประชาสัมพันธ์และมีการเฝ้าระวังสอดส่องการดื่มเหล้าของคนในงาน ซึ่งสภาผู้นำชุมชนได้สังเกตพบว่า คนที่มาร่วมงานจะซื้อมาดื่มเองและสภาผู้นำชุมชนก็จะเข้าสร้างความเข้าใจคนที่ดื่มก็ยอมที่จะไปดื่มนอกบริเวณงาน

- **ปีที่ 3** สภาผู้นำชุมชน 26 คนได้แก่ กรรมการหมู่บ้าน 3 คน, ผู้นำไม่เป็นทางการ ได้แก่ อบต. 2 คน, กรรมการกองทุนหมู่บ้าน 1 คน, อสม.10 คน, ผู้สูงอายุ 1 คน, ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร 1 คน, คุ่ม 5 คน, จิตอาสา 1 คน และตัวแทนของกลุ่มสตรี 1 คน, จำ 1 คน มีบทบาทตามโครงสร้างสภาผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ประธานสภาผู้นำชุมชน,รองประธานฯด้านเศรษฐกิจ,ด้านสังคม,ด้านสิ่งแวดล้อม,ด้านสุขภาพ,ด้านบริหาร และเลขานุการ **วิธีการได้มาของสภาผู้นำชุมชน** ซึ่งเริ่มแรกมาจากการก่อตัวของผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกับอสม.จำนวน 21 คน ปี 2559 ที่ได้จัดตั้งขึ้นตามแนวคิดชุมชนน่าอยู่ของสสส.และมีการแกนนำสภาผู้นำชุมชนได้เข้าร่วมพูดคุยกับชาวบ้านที่คาดว่าเป็นคนดีคนเก่งเสียสละจิตอาสา และประชาสัมพันธ์ทุกโอกาสที่มีการประชุมและอบรมของชุมชน และคืนข้อมูลและแนวทางการทำงานของสสส.ชุมชนน่าอยู่

ให้กับชุมชนทุกครั้ง และได้มีผู้ให้ความสนใจอยากทำงานเป็นทีมกับสภาผู้นำชุมชนเพิ่มอีก 5 คน จากการมีประสบการณ์และเข้าใจการทำงานตามกลไกสภาผู้นำชุมชนทำให้สภาผู้นำชุมชนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานโดยการคัดเลือกจากสภาผู้นำชุมชนทั้งนี้สภาผู้นำชุมชนอย่างน้อย 8-12 คน สามารถทำหน้าที่บทบาทได้เป็นอย่างดี ส่วนที่เหลือยังต้องอาศัยแกนนำทั้ง 8-12 คนในการทำงาน โดยอาศัยการจับคู่กันของสภาผู้นำชุมชนในการทำงานภายในคุ่มที่ได้รับมอบหมาย ในส่วนกระบวนการการติดตามประเมินผล จะใช้สภาผู้นำชุมชนที่จับคู่ ออกติดตามและประเมินเยี่ยมครัวเรือนเดือนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งพูดคุยและคืนข้อมูลจากการประชุมสภาผู้นำชุมชน และสภาผู้นำชุมชนมีการเฝ้าสอดส่องพฤติกรรมของคนในชุมชนด้วย เช่น ยังมีการทิ้งขยะในป่าช้า การตั้งวงดื่มเหล้าแล้วเปิดเพลงเสียงดัง(แหล่งมั่วสุม) การเลิกเหล้าของคนในชุมชนจากการเจ็บป่วย การเข้าไปพูดคุยถึงโทษสุรากับผู้ดื่มแล้วประสบอุบัติเหตุ และการปรับปรุงการดำเนินงาน ส่วนใหญ่จะมีการประชุมแลกเปลี่ยนหลังดำเนินงานหรือกิจกรรมเสร็จทุกครั้ง เพื่อให้หาสิ่งที่ทำให้สำเร็จ และสิ่งที่ไม่สำเร็จ หรือเป็นจุดอ่อนของสภาผู้นำชุมชน เช่น การเชิญกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมประชุม หรือ อบรม เติมประกาศและเดินแจ้งภายในคุ่ม ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมน้อย จึงเปลี่ยนเป็นทำหนังสือแจ้งเป็นรายบุคคล ทำให้กลุ่มเป้าหมายมาร่วมมากขึ้น

ในช่วงกลางปีที่ 3 ของการทำงานกลไกสภาผู้นำชุมชน ไม่สามารถขับเคลื่อนและมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องได้ เนื่องจากชุมชนได้มีความขัดแย้งบางประการในชุมชน โดยความเห็นของสภาผู้นำชุมชนมีภารกิจมากขึ้นของหน่วยราชการที่เข้ามาติดต่อหรือประสานงานมีภาระหน้าที่ของครอบครัวจึงทำให้สภาผู้นำชุมชนคนยังไม่มีไม่มีเวลาและขาดประชุมบ่อยครั้งและการเข้าร่วมประชุมมีผู้ประชุม 4-5 คน จึงทำให้สภาขาดการมีส่วนร่วม จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานขับเคลื่อนในประเด็นในสภาผู้นำชุมชนในระยะเวลา 1-2 เดือน และได้มีการปรับแผนงานและสร้างความเข้าใจในการทำงานอีกครั้ง ทำให้สภาสามารถดำเนินงานและขับเคลื่อนในประเด็นตามกิจกรรมที่กำหนด ซึ่งการทำงานจึงต้องอาศัยแกนนำหลัก 8 คน แต่สภาผู้นำชุมชนมีการหยุดพักการทำงานไป 5 คน และกลับมาทำงานใหม่อีกครั้งหลังจากได้มีการปรับความเข้าใจและวางแผนร่วมกันอีกครั้งของชุมชน โดยมีพี่เลี้ยง รพ. สต และและท่านผู้ใหญ่ อึ้ง พิรวัส คิคกล้าร่วมในการจัดการครั้งนี้ โดยการนัดประชุมและแลกเปลี่ยนทัศนคติ รวมถึงแนวทางการหาทางออกร่วมกันของสภาผู้นำชุมชน เพื่อให้สภาผู้นำชุมชนสามารถขับเคลื่อนตามโครงการได้ จนสามารถการจัดการการทำงานของสภาผู้นำชุมชน จะต้องสร้างทีมงานในการทำงานอีกครั้งหลังจากสภาผู้นำชุมชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาร่วมกันสักระยะหนึ่งสภาผู้นำชุมชนก็สามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ตนทำงานกันอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะแกนนำหลัก 5-10 คน ซึ่งจะทำหน้าที่ประสานงานให้กับทั้งสภาผู้นำชุมชนกับชุมชนในการดำเนินงานต่างๆได้ดีเช่นเคย

3. การบริหารจัดการ

3.1 การจัดการข้อมูลชุมชน

บริหารจัดการในการจัดทำแผนหรือจัดเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1.การจัดเก็บจากข้อมูลที่ อสม. ประจำหมู่บ้านที่เก็บรวบรวมไว้ เช่น ข้อมูลเด็ก ข้อมูลผู้สูงอายุ ข้อมูลกลุ่มต่างๆ 2.ข้อมูลที่ทางสภาผู้นำชุมชนที่ได้ร่วมกันออกแบบการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในชุมชน โดยให้สภาผู้นำชุมชนที่อยู่ในระดับคุ้มให้ไปสร้างความรู้ความเข้าใจของการสำรวจตามแบบฟอร์มในระดับคุ้ม และประสานขอความร่วมมือกับ อสม.ในการร่วมมือสำรวจข้อมูล เช่น ออกแบบการจัดเก็บข้อมูลเชิงประเด็นขยะ ประเด็นเหล็ก ประเด็นการบริโภคผักและผลไม้ และประเด็นปัญหาอื่นที่ทางสภาผู้นำชุมชนมีความสนใจและอยากทราบข้อมูล เป็นต้น และการนำผลการวิเคราะห์สามเหลี่ยมความไม่น่าอยู่ของชุมชนนำมาเป็นประเด็นในการจัดทำแผนพึ่งตนเองและนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ของสามเหลี่ยมความไม่น่าอยู่ในปี 59 มาร่วมจัดเก็บข้อมูลและใช้ข้อมูลในประเด็นข้อมูลส่วนย่อยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดการข้อมูลชุมชน

ทั้งนี้โดยผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานหลัก และแกนนำสภาผู้นำชุมชนวางแผนออกแบบในการจัดการข้อมูลอย่างง่าย ๆ และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการลงไปเก็บข้อมูล โดยมอบให้สภาผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบเป็นคุ้ม หัวหน้าคุ้ม และ อสม. ลงจัดเก็บข้อมูล มีการรวบรวมข้อมูลในระดับคุ้มแล้วรวบรวมเป็นข้อมูลภาพรวมในระดับชุมชน ทีมสนับสนุนวิชาการ (พี่เลี้ยง) คอยแนะนำซักถามเพิ่มเติมข้อมูล ชวนคิดว่าข้อมูลที่สำรวจครบถ้วน ติดตามหนุนเสริม ตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือและที่มาของข้อมูลของข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้จัดทำรวบรวมเป็นภาพรวมหมู่บ้านต้องคืนข้อมูลในที่ประชุมประจำเดือนสภาผู้นำชุมชนได้รับทราบและพิจารณาร่วมกัน ก่อนคืนข้อมูลให้กับชุมชน และควรมีการวางแผนการเก็บข้อมูล 2 ครั้ง คือก่อนและหลังดำเนินการเพื่อนำมาเปรียบเทียบเพื่อหาผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลง

3.2 แผนชุมชนพึ่งตนเอง

กระบวนการและวิธีการในการทำร่างแผนชุมชนพึ่งตนเอง เมื่อสภาผู้นำชุมชนได้รวบรวมข้อมูล ซึ่งที่ได้มาจากส่วนต่างๆ ข้อมูลจากการสำรวจและวิเคราะห์ทั้ง ข้อมูล 12 ประเด็นของ สสส. ข้อมูลเดิมที่มีอยู่สภาพปัญหาที่มีอยู่ในชุมชนที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคุ้มต่างๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งชุมชนทั้งจากข้อมูลเดิม ข้อมูลที่เก็บเพิ่มเติมโดยสภาผู้นำชุมชน หรือข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ นำเอาปัญหาทั้งหมดของชุมชน โดยแบ่งสภาพปัญหาชุมชนออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพ มากำหนดความคาดหวัง คาดหวังทั้ง 4 มิติที่สอดคล้องกัน เพื่อที่จะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาให้บรรลุยังเป้าหมายที่ชุมชนกำหนดไว้ร่วมกัน และกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของชุมชน ทีมสนับสนุนวิชาการ

(พี่เลี้ยง) ชวนแกนนำสภาผู้นำชุมชนร่างแผนชุมชนพึ่งตนเอง โดยนำข้อมูลที่บ่งบอกถึงสภาพปัญหาและมีผลกระทบต่อชุมชนบ้าง แล้วชักชวนชี้ชวนนำข้อมูลไปตั้งประเด็นที่เป็นปัญหาของชุมชน พร้อมกับวางแผนหาแนวทางแก้ไขปัญหาคาดหวังไว้ การจัดทำแผนงานโครงการแก้ไขปัญหานั้น โดยสภาผู้นำชุมชนบ้านหนองแสง ได้ทบทวนวิสัยทัศน์ และพันธกิจของชุมชน และจัดเรียงลำดับประเด็นปัญหามาไปสู่การจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยทั้งนี้สภาผู้นำชุมชน เป็นผู้จัดทำร่างแผนชุมชนให้สภาผู้นำชุมชน ได้พิจารณาถึงแผนชุมชนและได้นำเสนอร่างแผนชุมชนพึ่งตนเอง ให้ชุมชนได้รับทราบและซักถามในประเด็นต่างๆในที่ประชุมประชาคมชุมชน และจึงได้ลงประชาคมในการทำแผนชุมชนพึ่งตนเองของชุมชนขึ้น โดยแบ่งแผนในการแก้ไขปัญหามุมมอง ออกเป็น 3 แผน ได้แก่ **1.แผนทำเอง** -ประเด็นงานที่ขับเคลื่อนด้านสุขภาพ ได้แก่ โครงการปลูกและบริโภคผักในครัวเรือน -ประเด็นงานที่ขับเคลื่อนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ โครงการปรับจุดเสี่ยงเพื่อลดอุบัติเหตุในชุมชน **2.แผนทำร่วม** -ประเด็นงานที่ขับเคลื่อนด้านสุขภาพ ได้แก่ โครงการคนในชุมชนเล็กสูบบุหรี่ ,โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ,โครงการตรวจสุขภาพเบื้องต้น ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ และ สสส. -ประเด็นงานที่ขับเคลื่อนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ โครงการจัดการขยะในครัวเรือนและร้านค้า ร่วมกับ อบต. และ สสส. -ประเด็นงานที่ขับเคลื่อนด้านสังคม ได้แก่ โครงการงานศพและงานบุญแจกข้าวปลอดภัย และคนลดละเลิกเหล้า ,โครงการครอบครัวสุขใจ ร่วมกับ อบต.และ สสส. -ประเด็นงานที่ขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงการนาแปลงใหญ่ ,โครงการนาอินทรีย์ ,โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ร่วมกับ เกษตรอำเภอ และ พัฒนาชุมชน **3.แผนทำขอ** -ประเด็นงานที่ขับเคลื่อนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขอสนับสนุนงบ อบต.ทำดอกคำในการรณรงค์น้ำแข็งขังถนนในปี 2561

3.3 วิธีการขับเคลื่อนตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง

วิธีการขับเคลื่อนตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง โดยส่วนใหญ่สภาผู้นำชุมชนจะร่วมกันประชุมวางแผนในกลุ่มย่อย 4-6 คนในแกนนำสภาผู้นำชุมชน ในการจะนำประเด็นปัญหาที่จะเสนอในที่ประชุมสภาผู้นำชุมชนก่อน และจะมีการปรึกษาพี่เลี้ยงว่าควรดำเนินการอย่างไรหรือเหมาะสมหรือไม่ แล้วจึงนำเข้าไปประชุมเพื่อหารือและหาทางออกร่วมกัน โดยผ่านการทำงานของ อสม.ในการสื่อสารให้ชุมชนได้รับทราบถึงมติที่ประชุมของสภาผู้นำชุมชน และทั้งนี้การกำหนดมาตรการทางสังคม หรือ กติกาชุมชน ซึ่งบ้านหนองแสงเรียกว่า **สัญญาใจชุมชน** เพื่อเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะถูกยอมรับด้วยการทำประชาคมหมู่บ้านในการออกมติ

3.4 การติดตามประเมินผลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา

สภาผู้นำชุมชนสามารถดำเนินงานบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน เนื่องจากการทำงานมีข้อมูลในมือ จากการ

เก็บแบบสอบถามและการมีเป้าหมายการทำงาน คือ ปริมาณขยะลดลง และ คนในชุมชนลดละ เลิกเหล้า จึงทำให้สภาผู้นำชุมชนสามารถทำงานตามกิจกรรมที่ได้ตั้งไว้ รวมทั้งการทบทวนบันได ผลลัพธ์ร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงและสภาผู้นำชุมชน ในการดำเนินงานตามบทบาท เช่น เกิดงานศพ ในชุมชน การจัดสถานที่ในงานศพ ติดป้ายงานศพงานบุญปลอดเหล้า การจัดดอกไม้หน้าศพและ อาหาร รวมทั้งรับแขกในงาน ประชาสัมพันธ์และมีการเฝ้าระวังและสอดส่องการดื่มเหล้าของคน ในงาน ซึ่งสภาผู้นำชุมชนได้สังเกตพบว่า คนที่มาร่วมงานจะซื้อมาดื่มเองและสภาผู้นำชุมชนก็จะ เข้าสร้างความเข้าใจคนที่ดื่มก็ยอมที่จะไปดื่มนอกบริเวณงาน

ทีมสนับสนุนวิชาการ (พี่เลี้ยง) กระตุ้นประสานงานและหนุนเสริมให้สภาผู้นำลงพื้นที่ เก็บข้อมูลตามหน้าที่ได้รับมอบหมาย มีการติดตามประเมินผลของการเก็บข้อมูล นำมาเสนอในที่ ประชุมสภาผู้นำชุมชน โดยต้องมอบหมายให้มีสภาผู้นำชุมชนเป็นหลักสักคนหรือทีมมีหน้าที่เก็บ รวบรวมข้อมูล เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล และสะท้อนผลข้อมูลได้เป็นภาพรวมในเวทีประชุม สภาผู้นำชุมชน พร้อมกับความเห็นว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน ตามความต้องการ สามารถนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ หรือต้องมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้ง รับฟังและร่วมหาวิธีการร่วมกันที่จะช่วยให้การทำงานสภาผู้นำชุมชนสามารถขับเคลื่อนได้

4. โครงสร้างหน้าที่ของการขับเคลื่อนงานชุมชนน่าอยู่

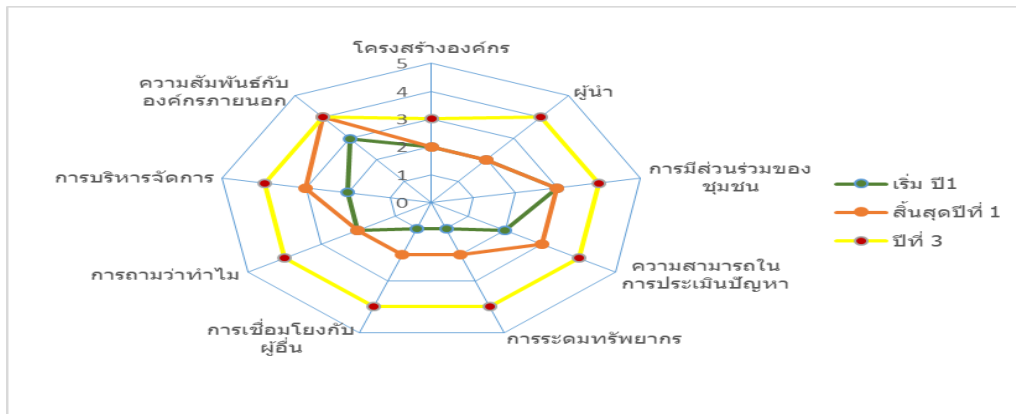
โดยบ้านหนองแสง ได้แบ่งคุ้มออกเป็น 5 คุ้ม ได้แก่ คุ้มไต้ร่มโพธิ์ชัย คุ้มหลักเมือง คุ้มเจริญเมือง คุ้มตะวันยอแสง คุ้มตะวันสีทอง ปีที่ 1ในแต่ละคุ้มมีการบริหารจัดการและการทำงานที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในคุ้ม มีหัวหน้าคุ้ม มีสภาผู้นำชุมชนลงพื้นที่เก็บและรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และจะนำข้อมูลของคุ้มแต่ละคุ้มนำเสนอในที่ประชุมประจำเดือนของสภาผู้นำ ชุมชน ซึ่งพบปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากสภาผู้นำชุมชนที่มาจากหัวหน้าคุ้ม ไม่ สามารถเข้าร่วมทำงานได้จากการติดภาระงาน ไม่สามารถเขียนหนังสือได้คล่องหากต้องเก็บ ข้อมูลในคุ้มตนและไม่เข้าร่วมประชุมสภาผู้นำชุมชนบ่อยครั้ง ในปี 2 สภาผู้นำชุมชน ได้ปรับ รูปแบบการทำงานโดยให้การจับคู่สภาผู้นำชุมชน(สภา-บัดดี) ออกปฏิบัติงาน 2-3 คน ได้แบ่ง หน้าที่กันโดยให้สภาผู้นำชุมชนคนหนึ่งเป็นถาม คนหนึ่งเป็นจดบันทึกตามแบบฟอร์ม แล้วนำ ข้อมูลมารวบรวมและสรุปผลตามคุ้มแล้วนำเสนอให้เลขานุการสภาผู้นำชุมชนเป็นรวบรวมและสรุป เป็นภาพทั้งหมดชุมชน แต่ในปี 2 ยังยังพบปัญหาในการทำงานของสภาผู้นำชุมชน เช่นการลง งานลงข้อมูลไม่ทันเวลา รวบรวมและสรุปข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ ส่วนปีที่ 3 สภาผู้นำชุมชน ยังได้ จัดรูปแบบของจัดเก็บข้อมูล การติดตามเฝ้าระวังตามประเด็น โดยใช้กลไกสภาผู้นำชุมชน ร่วมกับ การทำงานของอสม.ซึ่งส่วนใหญ่ของสภาผู้นำชุมชนที่ขับเคลื่อนในการทำงานของกลไกสภาผู้นำ

ชุมชน จึงทำให้การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆบทบาทหน้าที่ที่ทางสภาผู้นำชุมชน กำหนด ก็จะส่งต่อให้ อสม.ในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการต่อ

5. ผลลัพธ์ความสำเร็จที่เกิดขึ้น

5.1 ความเข้มแข็งชุมชน

จากกลไกการทำงานในแก้ไขปัญหาของสภาผู้นำชุมชนบ้านหนองแสง พบความสำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านดังนี้

5.2 ประเด็นขับเคลื่อนตามแผนชุมชนพึ่งตนเอง

-ประเด็นดำเนินงานตามแผนชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

1.การจัดการขยะในครัวเรือน

โดยอาศัยความร่วมมือกับครัวเรือนและร้านค้าในการจัดการขยะ จำนวน 124 ครัวเรือน 6 ร้าน ซึ่งยอมรับและปฏิบัติตามกติกาชุมชน ในการจัดการขยะ เช่น การคัดแยกขยะที่ถูกวิธี ห้ามเผาขยะ ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะและข้างทาง ชุมชนมีปริมาณขยะลดลง ดังนี้ จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ 124 ครัวเรือน จำนวนขยะของทุกครัวเรือนหลังเข้าร่วมโครงการ 470กก./เดือน(ลดขยะลงได้ 5,494.4กก./เดือน) ได้แก่ 1.ขยะอินทรีย์ 2.ขยะรีไซเคิล 3.ขยะอันตราย 4.ขยะทั่วไป

-ประเด็นดำเนินงานตามแผนชุมชนด้านสุขภาพ

2.ประชาชนมีพฤติกรรมลดละเลิกดื่มสุรา

ผู้ดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน หลังดำเนินโครงการฯ/ความถี่ในการดื่ม หลังดำเนินโครงการ ได้แก่ ผู้ดื่มประจำทุกวันหรือเกือบทุกวันจาก 18 คน ลดลง 13 คน,ผู้ดื่มอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง 22 คน ลดลง 19 คน ,ผู้ดื่มอย่างน้อยเดือนละครั้ง 7 คน ลดลง 5 คน จากการเก็บข้อมูลพบว่า จำนวนผู้ละการดื่มเหล้าช่วงเทศกาล 35 คน ,จำนวนคนลดปริมาณการดื่ม 45 คน ,จำนวนคนเลิกเหล้าได้ ไม่ต่ำกว่า 6 เดือน 2 คน ,จำนวนงานบุญปลอดแอลกอฮอล์ ระหว่าง/หลังดำเนินโครงการ

ได้แก่ 1.เกิดงานบุญแจกข้าว 4 งาน ปลอดภัย 4 งาน 2.เกิดงานศพ 2 งาน ปลอดภัย 2 งาน ไม่มีค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายค่าเครื่องต้มแอลกอฮอล์ หลังดำเนินโครงการ ในงานศพ และงานบุญแจกข้าว (เดิม 40,000 บาท) และ ค่าใช้จ่ายรวมของผู้ต้มเหล้าทั้งชุมชน/ปี (บาท) จาก 1,164,000 บาท หลังดำเนินงานโครงการ 698,400 บาท กติกาที่ชุมชนยอมรับและปฏิบัติ ได้แก่ 1.ร้านค้าห้ามจำหน่ายสุราให้กับเด็กอายุต่ำกว่า18 ปี 2.งานศพ งานบุญแจกข้าว ปลอดภัย 3.ร้านค้าห้ามจำหน่ายสุราในวันพระ

3.ประชาชนมีพฤติกรรม ลด ละ เลิก การสูบบุหรี่

ลักษณะที่ดำเนินการ “ทำเอง” ผลลัพธ์สำคัญที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในประเด็นตามแผนชุมชน คือ ครั้วเรือนที่สูบบุหรี่ 67 ครั้วเรือน จาก 124 ครั้วเรือน มีผู้สูบบุหรี่/ยาสูบในชุมชน จากการสำรวจก่อนเริ่มโครงการสูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน 87 คน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ เกิดบุคคลต้นแบบลดละเลิกบุหรี่ 1 คน,เกิดคนลด ละบุหรี่ได้ในโครงการ ไม่รวมคนเลิก 47 คน ,มีค่าใช้จ่ายการซื้อบุหรี่เฉลี่ยรายบุคคล/เดือน ก่อนเริ่มโครงการ 294 บาท หลังดำเนินโครงการ 156 บาท ลดลงเฉลี่ย 138 บาท

4.ส่งเสริมให้ประชาชนมีกิจกรรมทางกายไม่น้อยกว่า 150 นาที ต่อ สัปดาห์

ลักษณะที่ดำเนินการ “ทำร่วม” โดยมีแหล่งทุนสนับสนุนจาก สสส. ผลลัพธ์สำคัญที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในประเด็นตามแผนชุมชน คือ ในปี 63 พบว่า ประชาชนอายุ 11 ปีขึ้นไปของชุมชน จำนวน 353 คน พบว่า จากการสำรวจพบว่าคนในชุมชนที่มีกิจกรรมทางกายไม่ครบตามเกณฑ์(ส่งเสริมให้ประชาชนมีกิจกรรมทางกายไม่น้อยกว่า 150 นาที ต่อ สัปดาห์ แบบกลาง-หนัก) จำนวน 229 คน ได้แก่ กลุ่มเด็ก/เยาวชน 23 คน ,-กลุ่มวัยทำงาน 153 คน ,-กลุ่มผู้สูงอายุ 53 คน และหลังการดำเนินการโครงการ พบว่า กลุ่มเด็ก/เยาวชน จาก 23 คน มีการทำกิจกรรมทางกายครบตามเกณฑ์ 16 คน คิดเป็นร้อยละ 69.56 ,-กลุ่มวัยทำงาน จาก 153 คน มีการทำกิจกรรมทางกายครบตามเกณฑ์ 102 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ,-กลุ่มผู้สูงอายุ จาก 53 คน มีการทำกิจกรรมทางกายครบตามเกณฑ์ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 26.41 รวมจำนวนคนที่มีการทำกิจกรรมทางกายครบตามเกณฑ์ 171 คน คิดเป็นร้อยละ 48.44

6. การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

6.1 การเชื่อมต่อ รพ.สต. การนำองค์ความรู้จากการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม ได้แก่

6.1.1 การจัดตั้งคณะทำงานและการพัฒนาศักยภาพคน(สภาผู้นำชุมชน) ให้เกิดกลไกการทำงานร่วมกับ รพ.สต.และสามารถเติมเต็มในส่วนที่ชุมชนขาดหรือเป็นช่องว่างในการพัฒนาต่อบทบาทและโครงสร้างได้

6.1.2 การค้นหาปัญหาโดยการนำปัจจัยกำหนดสุขภาพ มาปรับใช้ในการทำงานด้านส่งเสริมสุขภาพ การสร้างสุขภาพของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เป็นหลักการและแนวคิดที่อิงเชิงวิชาการให้กับเจ้าหน้าที่รพ.สต.ได้

6.1.3 การนำกระบวนการการเขียนโครงการเชิงคุณภาพ นำมาใช้ในการงานเพื่อใช้เป็นหลักฐานการทำงานที่มีคุณภาพ ซึ่งจะเห็นพัฒนาการการทำงานของเจ้าหน้าที่ และชุมชนได้

6.1.4 การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชนให้เกิดขึ้นและต่อเนื่อง เช่น การประชุม การคืนข้อมูล การคลี่โครงการ รวมถึง การกำหนดมาตรการทางสังคมที่ต้องมีการยอมรับและปฏิบัติของชุมชน จะต้องมีทำประชาคม ซึ่งจะทำให้รพ.สต.นำใช้ในการทำงาน เช่น การกำหนดงานศพปลอดเหล้า เป็นต้น

6.1.5 การติดตามงานด้วยการประเมินสะท้อนผลลัพธ์ เพื่อเป็นการติดตามงานที่ทำให้เจ้าหน้าที่รพ.สต.สามารถใช้ในการพูดคุยกับทีมรพ.สต.และชุมชน ให้เกิดการพัฒนาต่างที่เกิดขึ้น ทั้งการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และสามารถนำข้อมูลในการตั้งวงไปปรับใช้ทั้งรพ.สต.และชุมชนได้

6.1.6 การถ่ายทอดวิธีการและกระบวนการทำงานทั้งบทบาทของพี่เลี้ยง รพ.สต. และชุมชนให้กับทีม รพ.สต.และชุมชน เช่น อสม. กองทุนสุขภาพตำบล ในการทำงานงานสร้างสุขภาพที่จะต้องมียุทธศาสตร์ดำเนินงานอย่างมีหลักมีเกณฑ์ให้มากขึ้น เพื่อการยกระดับการทำงานที่ประชาชนเกิดประโยชน์สูงสุด

7. ปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จบ้านหนองแสง

7.1 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

7.1.1 การสร้างการรับรู้และมีข้อตกลงร่วมกันของสภาผู้นำชุมชนและชุมชน โดยผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพของสภาผู้นำชุมชนในเวทีแลกเปลี่ยนที่ทาง สสส.จัดขึ้น จึงทำให้สภาผู้นำชุมชนมีการยกระดับการทำงานเพื่อขับเคลื่อนงานและดำเนินงานตามกลไกสภาผู้นำชุมชนได้ และนำองค์ความรู้มาปรับใช้ในชุมชน โดยมีบทบาทพี่เลี้ยงเป็นผู้สนับสนุนในการทำงานร่วมกัน และสามารถเป็นที่ปรึกษาเพื่อช่วยให้เกิดการดำเนินงานในชุมชนได้มีการจัดการได้ง่ายขึ้น

7.1.2 การใช้เครื่องมือที่สามารถมาใช้ในชุมชนได้จริงโดยผ่านกลไกสภาผู้นำชุมชน เช่น การวิเคราะห์ปัญหาชุมชนโดยการใช้สามเหลี่ยมความไม่แน่นอน ,การวิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นโดยการใช้ต้นไม้ปัญหาตามปัจจัยกำหนดสุขภาพ ,บันไดผลลัพธ์ ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนสามารถมองภาพของการทำงานได้ง่ายขึ้นด้วยกระดาษแผ่นเดียว รวมทั้งการมีกระบวนการต่างๆที่ชุมชนสามารถนำไปใช้ในชุมชนได้ เช่น การประชุม การประเมินสะท้อนผลลัพธ์ **บทบาทพี่เลี้ยง** จะมีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันของสภาผู้นำชุมชนในการใช้เครื่องมือและ

กระบวนการต่างๆให้ชุมชนเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นในการปฏิบัติที่เป็นการทำงานที่เป็นระบบ และมีการจัดการมากขึ้นโดยตัวของชุมชนเอง

7.1.3 การสื่อสารของการทำงานของสภาผู้นำชุมชน คือ การที่สร้างบทบาทหน้าที่ตาม กลไกสภาผู้นำชุมชนให้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนยอมรับและเชื่อถือการทำงานในรูปแบบสภา ผู้นำชุมชนมากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นภาพลักษณ์ในการทำงานของจิตอาสา เพื่อการพัฒนาต่อชุมชน อย่างแท้จริง โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง และต่อยอดให้กับชุมชนอื่นๆได้ เพื่อให้เกิดการยอมรับ และปฏิบัติตามของชุมชนและภาคีเครือข่าย เช่น วัด โรงเรียน อบต. รพ.สต. เป็นต้น **บทบาทที่ เลี้ยง** จะหนุนเสริมการเป็นบุคคลต้นแบบของสภาผู้นำชุมชนที่ต้องเป็นตัวอย่างและต้องเข้าไป ทำงานและประสานหน่วยงานต่างๆที่จะช่วยในการพัฒนาและระดมทรัพยากรร่วมกันของชุมชน

7.2 ปัจจัยความสำเร็จเชิงประเด็น

7.2.1 การสร้างกติกาชุมชนที่เกิดจากการยอมรับและปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นการร่วมคิด ร่วมร่าง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมลงประชามติ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในการจัดการของประเด็นนั้น เช่น คริวเรือนต้องมีการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง ,งานศพงาน บุญแจกข้าวต้องเป็นงานปลอดเหล้า ซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดการรับรู้ เข้าใจร่วมกันในการที่จะต้อง ร่วมมือในการช่วยให้ชุมชนยอมรับ และเป็นการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมคือเกิดมาตรการทาง สังคม เพื่อเอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนได้ง่ายขึ้นด้วย **บทบาทที่เลี้ยง** ช่วย ทบทวนถึงการร่างกติกาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะแก้ไขหรือไม่ และคนในชุมชนสามารถ ปฏิบัติตามได้หรือไม่ และสภาผู้นำชุมชนสามารถให้เหตุผลอย่างไรในการตั้งกติกา เพื่อที่จะต้อง อธิบายให้กับชุมชนได้รับทราบในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านต่อไป

7.2.2 ประชุมถอดบทเรียนร่วมกับทีมสนับสนุนวิชาการ และมีการประเมินความ เข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ชุดเครื่องมือ 9 มิติอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาแนวทางทางในการยกระดับ ของชุมชน เช่นการประเมินผลการทำงานของชุมชนที่มีความต่อเนื่องแต่ยังขาดความสมบูรณ์และ การตรวจความถูกต้อง ซึ่งสภาผู้นำชุมชนจะต้องมีการจัดเก็บข้อมูลที่เพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อมูล และ สะท้อนข้อมูลกำหนดข้อตกลงและแนวทางในการทำงานร่วมกัน

7.2.3 การประเมินสะท้อนผลลัพธ์ของชุมชน ในการทำงานสภาผู้นำชุมชน ซึ่งจะมีการ ประชุมและสะท้อนผล ซึ่งมีข้อมูลคุณภาพและปริมาณ โดยจะต้องมีการซักถามในประเด็นนั้น ให้กับสภาผู้นำชุมชนผู้รับผิดชอบค้ำในการดำเนินงานจัดการเรื่องข้อมูลตามประเด็น เช่น รายจ่ายค่า เหล้าในงานศพของเจ้าภาพ ,คริวเรือนใดที่ยังคัดแยกขยะไม่ถูกวิธี ซึ่งจะช่วยให้สภาผู้นำชุมชน สามารถรู้ข้อมูล และค้นหาวิธีการร่วมกันในการจัดการกับประเด็นที่ยังไม่สำเร็จได้ง่ายขึ้น **บทบาทที่เลี้ยง** ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการประชุมและประเมินสะท้อนผลลัพธ์ โดยจะมีการ

จัดการเรื่องข้อมูลให้ดี และเป็นระบบ นำมาใช้ได้ เน้นการทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกันของสภาผู้นำชุมชนกับชุมชนได้ชัดเจนมากขึ้น

8. แนวทางการสร้างความต่อเนื่อง ขยายผลและความยั่งยืน

1. พัฒนาศักยภาพสภาผู้นำชุมชนแถว 2 เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นแรงหนุนให้กับสภาผู้นำชุมชนแถว 1 ในการขับเคลื่อนงานต่างๆร่วมกันของชุมชน และเป็นการเรียนรู้ในการการทำงานในกระบวนการทำงานให้มีความเข้มแข็งและสามารถเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นได้

2. สร้างกลไกการติดตามเฝ้าระวังกติกาสภาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในทุกประเด็น เช่น การจัดการขยะ การลดละเลิกเหล้าของคนในชุมชน การทำกิจกรรมทางกาย เป็นต้น

3. สภาผู้นำชุมชนนำออกแบบ จัดเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ และคืนข้อมูลให้กับชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการทำงานตามกลไกสภาผู้นำชุมชน กับชุมชน และสนองความต้องการของชุมชนได้ ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในชุมชนต่อไป

4. สามารถประสานเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกันได้ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้สภาผู้นำชุมชนขับเคลื่อนงานที่จะดำเนินงานตามแผนชุมชนที่ตั้งตนเองได้ โดยสามารถวิเคราะห์ถึงการระดมทรัพยากรของชุมชนได้ว่าจะทำเอง ทำร่วม ทำขอ

9. การบูรณาการกับงานประจำของ รพ.สต

1. การเขียนโครงการให้มีคุณภาพมากขึ้น และนำแนวคิดและกระบวนการการเขียนโครงการบอกต่อให้กับทีมรพ.สต.ได้สร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น ใช้นำแรงเสริมแรงต้านมากำหนดกิจกรรม มีข้อมูลกำกับเพื่อให้ทราบถึงขนาดปัญหาหรือความรุนแรงของปัญหา

2. การนำปัจจัยกำหนดสุขภาพมาแนวทางการทำงานส่งเสริมสุขภาพ เพื่อสามารถนำวิเคราะห์หาสาเหตุ ผลกระทบ และนำมาวางแผนงานร่วมกันได้ เช่น งานอุบัติเหตุจรรยา

3. ทบทวนและคืนข้อมูลร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จและไม่สำเร็จกับทีมแกนนำสุขภาพ เช่น อสม. กับงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ,กองทุนสุขภาพตำบล กับงานศพปลอดเหล้า และการจัดการขยะครัวเรือน

4. นำเสนอกระบวนการทำงานของสภาผู้นำชุมชนกับประเด็นการจัดการขยะและงานศพปลอดเหล้า ต่อคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ(พชอ.) เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการในการทำงานของกลุ่มคนในการจัดการปัญหา การใช้ข้อมูลมาวิเคราะห์ การติดตามเฝ้าระวัง การกำหนดกติกา จนเกิดผลลัพธ์ที่อยากให้ชุมชนเปลี่ยนแปลง รวมถึงเพื่อสร้างต้นแบบชุมชนงานศพปลอดเหล้า

เอกสารอ้างอิง

TORโครงการชุมชนน่าอยู่บ้านหนองแสง ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ.
(2560-2562).

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.). (2559). สภาผู้นำชุมชน กลไกเข้มแข็งที่นำไปสู่การจัดการปัญหาสุขภาพของพื้นที่. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโคคูณ แอนด์ โคจำกัด.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.). (2559). คู่มือการติดตามประเมินผลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาโครงการสร้างเสริมสุขภาพขนาดเล็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.).

อาภาพร เผ่าวัฒนา, สุรินทร์ กลัมพากร, สุนีย์ ละกำป็น, ขวัญใจ อำนาจสัตย์เชื้อ. (2554). การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในชุมชน:การประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา.

